

УДК 371.26:616.31

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ЗНАТЬ СЛУХАЧІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ “СТОМАТОЛОГІЯ”

О. В. Павленко, Т. М. Волосовець, І. П. Мазур

*Інститут стоматології Національної медичної академії післядипломної
освіти імені П. Л. Шупика*

CURRENT APPROACHES TO THE ASSESSING THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF LISTENERS AT THE SPECIALITY “DENTISTRY”

O. V. Pavlenko, T. M. Volosovets, I. P. Mazur

Institute of Stomatology of National Medical Academy of Postgraduate Education by P. L. Shupyk

У статті висвітлено досвід Інституту стоматології НМАПО ім П. Л. Шупика з моніторингу якості навчання, що здійснюється для забезпечення якісної практичної підготовки фахівців.

The article highlights the experience of the Institute of Dentistry NMAPO by P. L. Shupyk from monitoring of quality learning that carried out to ensure the quality of practical training of specialists.

Вступ. Міжнародний досвід удосконалення системи вищої медичної освіти свідчить, що тільки міждисциплінарна інтеграція якісних змін кадрового, матеріально-технічного та навчально-методичного забезпечення додипломного та післядипломного етапів підготовки фахівців-медиків є основою для впровадження в Україні нової євроінтеграційної системи підготовки та вдосконалення лікарів, які б стали конкурентоспроможними на світовому ринку праці [1].

Конкретні завдання щодо реалізації Стратегії реформування медичної освіти в Україні знайшли відображення у розробленій Концепції розвитку медичної освіти України, що затверджена спільним наказом МОЗ України та НАМН України від 12.09.2008 р. № 522/51.

Вона ґрунтується на вимогах Всесвітньої федерації медичної освіти (2002) – триплеті стандартів поліпшення якості (базова та післядипломна медична освіта, безперервний професійний розвиток лікаря), докторських директивах Європарламенту № 93/16/ЄС від 07.07.1993, Директиві 2005/36 ЄС, підходах і методах атестації випускників, що застосовуються у світі.

Забезпечення безперервності та ступеневості медичної освіти згідно із стандартами Всесвітньої федерації медичної освіти було рекомендовано у рішенні Всеукраїнської наукової навчально-методичної конференції “Нові напрямки впровадження кре-

дитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних і фармацевтичному навчальних закладах України III–IV рівнів акредитації” (12–13 травня 2011 р., м. Тернопіль) [2].

Серед структурних змін у наданні медичної допомоги в Україні первинна медико-санітарна допомога є пріоритетною, і без удосконалення якості підготовки на всіх етапах становлення лікарів, які працюють у первинній ланці, зокрема й лікарів-стоматологів.

Зростаючі темпи оновлення медичної наукової інформації, зокрема у сфері стоматології, обумовлюють необхідність безперервної освіти медичних фахівців шляхом постійного поповнення рівня знань на циклах підвищення кваліфікації в системі вищих навчальних закладів післядипломної освіти, а також методом систематичної самоосвіти [1, 3, 5].

Основна частина. Підготовка та підвищення кваліфікації слухачів на різних циклах в Інституті стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика (далі – НМАПО) побудована таким чином, аби лікарі мали усі необхідні знання та практичні навички, які необхідні для якісної роботи лікаря-стоматолога в умовах ринкової економіки та конкурентоспроможності у світовому медичному просторі [3, 4].

Поруч із цим постає дуже важливе питання щодо осучаснення організації і проведення практичних та семінарських занять із слухачами і впровадження в навчально-методичну роботу нових освітніх стан-

дартів післядипломної підготовки лікарів, зокрема тестових форм контролю, *запровадження кейс-методик, ділових ігор* тощо, що дозволить інтенсифікувати навчальний процес, підвищити якість засвоєння теоретичного курсу і поліпшити практичну підготовку висококваліфікованих спеціалістів, що відповідають вимогам сучасної охорони здоров'я.

Як і у всьому світі, в стоматологічній післядипломній освіті України стало збільшуватися питома вага самостійної роботи у підготовці лікарів до атестації на певну категорію. Одним із видів самостійної підготовки слухачів є тестовий комп'ютерний контроль, який нині логічно продовжує запроваджену МОЗ України систему підготовки до ліцензійних інтегрованих іспитів “Крок 1, 2, 3. Стоматологія” [5].

Для досягнення максимального ефекту практичні та семінарські заняття мають відбуватися у тісному контакті з клінічним розбором пацієнтів із заданої тематики, рішенням різних типів ситуаційних задач та наступному контролю отриманих знань та практичних навиків, що має супроводжуватись інтенсивною *самостійною проблемно-орієнтованою роботою*.

Ілюстративним матеріалом для вирішення ситуаційних задач можуть слугувати рентгенограми, протоколи клінічних та лабораторних досліджень, мультимедійні презентації. Спілкування лікаря-курсанта з пацієнтом, обстеження та огляд його, одержання первинної інформації та постановка попереднього діагнозу, призначення додаткових методів обстеження, постановка остаточного діагнозу разом із досвідченим викладачем є найбільш корисними для навчання.

Велике значення для практичної підготовки лікарів мають навчальні посібники, підручники, методичні рекомендації *та їх електронні версії* (значний позитивний досвід накопичений НМАПО, ОНМУ та ТДМУ), що дозволить лікарям-стоматологам продовжувати самоосвіту навіть після закінчення навчання на кафедрах.

Для підтримки безперервності навчального процесу та з метою контролю його якості на базах стажування на кафедрах Інституту стоматології НМАПО існує динамічна система зв'язку із базами стажування, на яких інтерни продовжують своє навчання, чому нині приділяє значну увагу Міністерство охорони здоров'я України (наказ МОЗ України від 30.10.2013 р. № 236-Адм. “Про перевірку баз стажування лікарів-інтернів”).

Комп'ютерний тестовий контроль, хоча і зазнає частішої критики, має ряд позитивних сторін, а саме: об'єктивність оцінки результатів виконаної роботи;

оперативність, що дозволяє перевірити великий обсяг знань лікарів у відносно короткі терміни; автономність роботи слухача; індивідуальність, яка полягає у тому, що кожен курсант отримує певну комбінацію тестів за ступенем складності відповідно до його кваліфікаційної категорії; інформативність – одразу ж після складання комп'ютерного іспиту курсант бачить результат своєї роботи.

Водночас даний вид контролю має і певні недоліки: відсутність мовного відтворення матеріалу; відсутність зворотного зв'язку з комп'ютером, у результаті чого слухачі не можуть обговорити свої думки, адже думка лікаря може не збігатися з відповіддю комп'ютера на певне запитання; вірогідність випадкового вибору правильної відповіді; механічне запам'ятовування матеріалу при багаторазовому використанні одних і тих самих тестів [4].

Цих недоліків не має інтерактивна дистанційна форма підготовки слухачів до проходження передатестаційних циклів та спеціалізації, зокрема за стоматологічними спеціальностями, що розроблена авторським колективом Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика та передбачає постійне он-лайн спілкування між викладачем та слухачем і контроль за рівнем його підготовки.

Основою системи практичної підготовки майбутнього лікаря-стоматолога на післядипломному етапі є створена та апробована у Національній медичній академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика навчально-професійно-виробнича вертикаль підготовки фахівців, у якій поєднується набуття певного освітнього рівня та отримання професійної кваліфікації, їхня постійна сертифікація, самовдосконалення та самостійна робота слухачів, зокрема з використанням можливостей Центру дистанційних технологій НМАПО, у якому запроваджено комбіновану наземно-супутникову мережу дистанційного медичного навчання з використанням сучасних телемедичних технологій, що дозволяє знизити витрати на навчальний процес післядипломної підготовки медичних працівників та викладачів удвічі, порівняно з проведенням очних циклів навчання.

Електронні комп'ютерні підручники та посібники, дистанційна освіта, симуляційні програми, віртуальні тренажери – далеко не повний перелік напрямків, які успішно розвиваються у сучасних системах освіти. При цьому необхідно зазначити, що при викладанні стоматологічних дисциплін, як й інших клінічних, необхідно дотримуватись раціонального співвідношення електронних технологій навчання з основними принципами клінічної медицини: “лікар повинен го-

туватись біля ліжка хворого” та “хворий – книга – хворий”.

Така тенденція повною мірою відповідає вимогам Європейського Союзу щодо створення єдиного європейського освітнього та наукового простору [6].

Висновки. Досвід Інституту стоматології НМАПО свідчить, що обов’язковою умовою для забезпечення якісної практичної підготовки залишається постійний моніторинг якості навчання, що здійснюєть-

ся за допомогою попереднього, проміжного і заключного контролю рівня оволодіння знаннями та практичними навичками слухачів.

Сучасні освітні інновації, до яких можна віднести різні види контролю рівня знань лікарів-стоматологів, зокрема й дистанційні, дозволять наблизити стандарти післядипломної підготовки лікарів стоматологів до міжнародних вимог та максимально сприяти підвищенню якості їх професійної діяльності.

Література

1. Система управління якістю медичної освіти в Україні / [Ю. В. Вороненко, І. Є. Булах, Є. Г. Гончарук та ін.]. – Дніпропетровськ: Арт-Прес, 2003. – 211 с.

2. Матеріали Всеукраїнської наукової навчально-методичної конференції “Нові напрямки впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних і фармацевтичному навчальних закладах України III–IV рівнів акредитації” (12–13 травня 2011 року, м. Тернопіль). – Тернопіль: ТДМУ, 2011. – 566 с.

3. М’ясоєдов Д. В. Самоосвіта лікаря – основа професіоналізму / Д. В. М’ясоєдов, П. І. Гордійчук, О. І. Євтушенко // Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П. Л. Шупика. – 2005. – Вип. 14, кн. 2. – С. 745–749.

4. Біда В. І. Шляхи оптимізації практичного навчання слухачів на циклах спеціалізації за спеціальністю “Ортопедична стоматологія” / В. І. Біда, С. М. Клочан, О. М. Овчаренко // Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П. Л. Шупика. – 2008. – Вип. 17, кн. 1. – С. 40–45.

5. Волосовець О. П. Нові державні стандарти вищої стоматологічної освіти та їх адаптація до європейських вимог / О. П. Волосовець, О. В. Павленко // Дентальні технології. – 2005. – № 5-6 (24-25). – С. 5–7.

6. Мінцер О. П. Проблеми передавання знань при впровадженні технології навчання на робочому місці / О. П. Мінцер, О. П. Волосовець // Зб. праць конференції з міжнародною участю “Медична та біологічна інформатика: віхи розвитку” (20–23.04.2011 р., Київ). – К., 2011. – С. 16.

Отримано 09.04.14